

Pest 1859, vasárnap decemb. 4-kén.
Megjelenik minden vasárnap másfél nagy íven.

1. köt. 20. sz.

Előfizetési díj fél évre 5 ft. 25 kr., egész évre 10 ft. 50 kr.
Előfizethetni: Werfer Károly kiadóul földunyor 10. szám alatt, és minden cs. kir. postahivatalnál.

A kutyaárus.

Londonban csak kevéssel ezelőtt is nagy divatban volt a kutyaárulás; s ezt az illető iparlovagok oly hévvel üzték, hogy midőn kutyakészletükből kifogytak, nem tartották tilosnak más ebcskéjét is bármilyen módon sajátjukká tenni, hogy azt azután jó pénzért eladhassák. Legszokásosabb módja a kutyaár-

zésnek az volt, hogy az iparlovag, miután magát ökörepe, kocsonya és Myrrhából készült kenőccsel beszagositotta, kiment egy kis buldog társaságában valamely sétaterre, hol sétatársa a kellemetlen szag után szaglálni kezdett, mit egyéb ebek is észrevehén, a szaglálót s annak tulajdonosát önkénytelenül követték,

s egyszer csak azt vették észre, hogy a nyakukba kerített pórázról szabadulni nem tudnak. Gyakran megtörtént, hogy valamelyik tulajdonos saját ebét vette meg jó drágán. Egy parlamentári végzés azonban eme keresetmódot nagyon korlátozta, miután az eblovajokra 1—18 havi börtönbüntetést szabott.

A kutyaárus.

A francia császár és császárné a compiegnei vadászaton.

Napoleon császár, midőn teste és lelke a kormány-ügyek elintézésében már kifáradott, nem tagadja meg magától a szórakozást szerző élvezeteket, s gyakorta lovaglász és vadászaton közben üzi el magát egy időre a kormány gondjait, hogy lelke rugékonyságát viszszenyervén, újult erővel láthasson fontos dolgokhoz. Ily kirándulásaiiban gyakran a császárné is közvetni szokta őt, mint azt képtünk is ábrázolja.

A spanyol hadsereg hajóra szállása Saint Sebastiannál october 20-én.

Midőn egyik felén a földtekének bealkonyodik, a másikon megvirrad. Alig hogy elhangzott az ágyuk dörgő szava Olaszban tércin, egy más világ részen — Afrikában — megújulni készül. A spanyol hadak nagy része Saint Sebastiannál száll tengerre, hogy elégtételt vegyen Marocco által elkövetet seregméiert.

A francia trónörökös játszótereme.

Ha valaki azt kérdené tőlem: hol kell keresni a boldogságot? azt felelem: a bölcsőben. Mi boldog a gyermek; édes örömet nem háborítja meg meg az élet, s ha néha köny nedvesíti is gyenge arczaít, a fájdalom nem nagy nyomot lelkében, mint akkor, midőn már öntudattal s érett észszal küzdünk sorsunk vizsgáljaival. Ily boldogságban üzi játékaít a kis francia trónörökös tarka játékszerel között, árnyékát nem látva a gondoknak, melyek még a jövő fátyola alá rejtve, egykor mint uralkodónak, mint egy nép fejének, vállaira nehezdedhetnek.

Egy család története.

Novella.

Irta VIRÁG LAJOS.

I.

Hol a két testvérházat a kis Dunajecz hőmpölygő hullámai válaszfallként különítik el egymástól, átellenben meredeznek a magasba fel sziklahalmok tetején Nedec és Corsty végvárak leomladoszt romjai; amaz Magyar, ez Lengyelország határszélén. Több századon át tanui voltak ezek a két szomszédnemzet fölött elviharozt változásoknak: látták a Piastok uralkodását, a Jagelloház virágzó korát, a nemesség viszállkodásait; látták Magyarországnak az Árpád, egyes és osztrák ház alatti küzdelmeit. Sokat beszélhetnének e romok, sokat, igen sokat! . . . Kár, hogy a romboló ényezet üli fölöttük diadalalmát! Erőszak döntötte le; gránítfalai büszkén néznének maig is szembe a pusztító vihar hatalmának.

1794-ik év vége felé három egyént látnak a tulhatáron erre felé tartva, előelő bukkanni a zöld fenyvesek közöl. Fáradtan kapaszkodnak föl egyk szikláról a másikra, s lassu ki-

mért léptekkel folytatják tovább utjokát; közben, közben kiválik egy közülök s késégsbeest arczczal tekint vissza, mintha valakit várna, vagy valamitől remegne. Hol nagyobb akadály áll ellent a szabadmehetésnek, összenőtt fagalyak, patak vagy nagyobb darab szikla, mit kikerülni nem lehet, egyestül erővel hárítják el, vagy testvérként, segiti föl az erős b gyöngebbet. Összerongyolt, szakadozott öltönyeik a szánalom egy nemét gerjesztik az emberben. Dult vonásaik a bú, fájdalom, elszántság és félelemnek vegyüléke.

Hallgatag s kettőzetten lépessel, mint ki czélfját elérve látja, sietnek most a süvegalku meredek hegysécsra, hol Corsty omladványai siratják multjokát.

A legidősb, egy negyven év körül levő, szikár, magas természetü férfi szakítja félbe a esendet.

— Elértük a határt, M. barátom, légy erős, ne hagyj el magadat.

— E hegysécsra talán még föl bírok kapaszkodni, — válaszolt a megszólított — de tovább, habár üldözölni nyomunkban lennének is, nem hiszem, hogy veletek tarthassak D. barátom.

— A képzélet működése az egész, — mond a harmadik, P. egy erőteljes, deli, szőke férfiú — eszedbe sem jutna akkor, hogy már két nap, két éjjel futottál. Niucs mit aggodunk egyebbé; e romok közt biztonságban lehetünk. Az est sem állt még be, különben is meg kellene várnunk, míg besötétedik.

Ily beszélgetések közt fölértek lassankint a penészes, möhfedte, sötét dűlűdéek közé, hol, míg M. egy hosszú négysszeg, síma márványlapon elfáradt tagjaít pihentetve, multja s jövője fölött elmélydedten tündődék; a más kettő a legmagasabb pontról váltva szemlégetet a két hazát befutó Kárpátok változatos heglylánczaít, a fellegeket verdeső höfédte lomniczi csucs hajmeresztő magasságát, és a távol köd burkolta Krakko szép síkságát.

Mint két szobor merengtek szóltan szűlűföldük kies vidékén.

Nem jaidultak föl könyörtelen balsorsuk sújtól csapásai alatt!

Nem tört ki keblök mély keserve panaszos hangokban.

Némán túrték végzetöket; csak olykor-olykor lebbent el vonagló ajkukról egykét fájdalom sőhaj.

A leáldozó nappal léptek le a hegy ormáról.

A síma márványlapon sikerült huzásait önelégülten nézgetve, a símekerülteket igazgatva, egyengetve, bajtársai megérkezteröl mit sem tudott M.; megszólításokra eszmélt csak föl s vetett még egy utópillanatot bevégzett munkájára; majd némán fölkelve ültéböl, bú elérzékenyültséggel borult nyakokba.

— El kell válnunk, kedves barátim, — szólalt meg kis idő múlva a fájdalom hangján, el kell válnunk, s talán . . . örökre! . . . Én vissza megyek, s vagy nöm- s gyermekemmel térek meg, vagy magam is odaveszek. Az apai kötelesség int vissza. Isten veletek!

Barátai minden ékesszólásukat elővették, hogy leverjék szándékáról; de hasztalan volt minden igyekezetök.

* * *

Nem telt el két óra a leirt esemény után, mikor a három nyomoredzette lelki barát forró ölekezések s hosszas bucsuzások után, az éj koromsötét palastja alatt, ellenkező irányban, délnek és északnak indulva, folytatták utjokát.

A hosszú négysszeg síma márványba vésett ez egypár szó: „Nye pozwalam” tudajja egyedül ottlétüket. . . .

II.

Husz mértföldre a határszélétől fekszik kies rónaságon, a Rudava és Visztula összefolyásánál Podgorszval szemben Krakko ószerü palotáí, erős vára s híres götégházával.

A sűrű ködön át mérgesen utat tört fölkelő nap messze ragyogtatja a távolba pazarul aranyozott rézfedelet, s bú melodiájú nagy harangjai szent imára intik a fölébredteket.

Csoportokban özőnlük a tarka népsereg a váregház felé; hálat adandók az életbemaradtak, s örök üdvöt esendők a jobbféle szenderülteket.

Szent ihlettől áthatottan emeli buzgó imájut teremtőjéhez az egybegyült istenfélő gyülekezet.

Magábvonultan mindenki a természet nagy urát, a mindenség alkotóját dicséri.

Egy van csak a nagy tömegben, ki bú lelkének az elhunyt hősök emlékszbrai szemlégetésében keres szórakozást: egy összerongyolt, szakadozott öltönyü férfiú. . . .

Némán áll meg Jagello Lászóló veres márványba vésett életnagyságu szobra felett: majd Soltyk Kaetan s fia Kázmér ravatalára veti bú tekintetét; nyugatlan néz széjjel, s mintha mit sem érdekelnék a látottak, lép III. Zsigmond s neje Katharina cellájához, s onnan Bátori István veres márványkoporsójához. Nem hatják meg derek őseinek szomorú emlékei; nem a carrarai márványba vésett Thorwaldsen remek művei. Nem törődik a mulandóság sötét eszméjével, nem a föltámadás kecsgetetö képzetével. Hídegen, minden részvét nélkül halad el pillanatnyi megtekintés után a kegyelet emlékei mellett. . . . Egy tárgy körül özpontosulnak minden gondolati, mely búsitja s híú reményivel vigasztalja egy-szere.

Megzendülnek ezalatt andalító panaszhangokban az orgona ércszipok összeillő harmoniai, s esendes, lassu léptekkel, mint tulvilági szeraflények lebegnek fel a katakombáböl, hol IV. Lászóló, Sobiesky, Kosciusko, Poniatowsky nyugoszzsák örök álumkat — a fátyolozott Orsolya-szüzek fejedelemnöjök kíséretében.

Mint siri lelkek borulnak vezetöfjök után a nagy oltár elé, hol a hármas emelvényen foglalva helyet, végezük szokásos szertartásaikat.

A kijárá-hoz közel, egy öszlophoz támaszkodva áll az ismeretlen férfiú.

Mellette haladnak el ajatoskodások végzetével néma csendességgben a kolostor szüzei.

Más tetszenő éngve gondolattal, bámulja méla elandalódással az élöte elejtö, magukba vonult lények, fátyol fedte halvány-sárga arczkaikat.

Az utolsó előtti is elhaladt már mellette, s csak egy van hátra.

Gondolatiba elmélydedten folytatá lánczó-

latos okozódásait; midőn egy gyöngéd kéz hirtelen érintésétől riadt fel kábultságában.

A nő, az utolsó hölgy, halk hangon sugva az egy pár szót: „én vagyok nő M. Jablonowszky Matild név alatt“ — eltűnt a többi után.

III.

A váregház nyugoti oldalán magas körkerítésék közül emelkedik ki egy rendes négy-szegben épített ószerű emeletes ház apró keskeny ablakkal: az Orsolyaszűzek zárdája.

Az épületet környező hosszú, sötét folyosók, földszint egyetlen alacson ajtón át vezetnek ki a körülte lévő térségbe. A kijáráshoz közel, balról van egy fekete ajtó: a fejedelmő szobája. Egyszerű bútorzat veszi körül a tágas termet; az ajtótól jobbra és balra áll két nagy, sötét színre festett ruhaszekrény; közepe hosszú tölgyasztal, kikerekített szögletek, s fél körben kiflé hajló lábakkal, fekete posztóval leterítve; közel az egyik ablakhoz tölgy térdelő, keskeny párkánnyal, rajta magas fekete foszület, s egy nagy kinyitott imakönyv; a fészültől jobbra, falba rakott fekete tábla; az ablakok és asztal körül magas hátú bírrrel be vont mély karszékek. E karszékek egyikében áll jelenleg a kolostor fejedelem nője, elmélyedten betűgezve az előtte felüthözött könyvet. Száraz csontujjaival szemet dörzsölgetve tekint föl a be jött sz. Benedek rendi barátára, s néma fejbillentéssel fogva köszöntését, mutat az át elleni karszékre.

— Mi jót hoztál, hitsorsosunk, elzárkózott magányunkba — szólalt meg gyenge reszkető hangján.

A szerzet tagja, mint a körülményekkel ismerősnek látszó, megkerülte felelet nélkül az asztalt, s a fejedelmő föléhez hajolva kiáltá nagy hangon: — Jablonowszky Matild zárdaszűznek hoztam üzenetet, apát ő nagyságától.

Igenlé fejbólintással nyult a tisztas agyszűz az asztalán levő csengetyűhöz, s azt kezményen megrázva nézett merev tekintettel az ajtóra, várva parancsa teljesítőjét.

Nem soká kellett várakoznia; megnyílt az ajtó, s kiadván rendelését, szokott egykedvűséggel adott át vendégének egy kulcsot: — vegye ön, — mond, — s nyissa föl ama fekete táblát, ott beszélheted velem.

A szerzet tagja felelet helyett fölnyitá azt, s a vasrácsozaton át már ott lelé Matildot.

Egy két meghitt szót váltva egymással, távozott a sz. Benedek rendi barát.

Sötét éj váltá fel a fényes nappal.

Sötét, minő a teremts első éjszakáján lehetett; nem látszottak a csillagok, nem a hold, kormos, terhes fellegek boríták el a láthatárt. Csendes volt a természet, mint vihar előtt a tenger. Csendes Krakkó; mint a sírbolt néma lakói. Első álmát aludta mindenki; csak két lény volt ébren.

Tapogatólózva a sötétben tévelygett egyik a kolostor körkerítése északi oldalán; körül tekintve hirtelen maga körül, ha néha néha megvillámlott.

Bágyadt, nyugtalan arcczal bámulta a nagy természetet a kolostor kis ablakából a másik.

Kezdetben távolról alig hallatszó, majd lassan közeledvén mindinkább erősbülő tompadörgés rázkódattja meg a földet, s tudatja az emberrel parányiságát.

Gyakoribbá válik a villámlás, erősbül a dörgés, közeledni látszik az ítélet; majd egy, két lehulló esőcsepre megengesztelődött elcsendedik minden.

A kerítés széles párkányzatán, köpenybe burkolva ül e pillanatban a tévelygő, erősen kimeregetett szemekkel nézve alá a pokoli sötétségbe.

Kis idő múlva alat a kerített térségen tűnik fel.

Lábujjhegyen lépked csendesen bizonytalan irányban, minden legkisebb neszre megmegállva, s vissza rettenve.

Eléri a kolostor oldalát; egyik kezével hozzá támaszkodva megy hosszan mellette, ... egy kötél akad kezébe, meg áll egyszerre, s mint ki feltalálta, mit keresett, akaszt reá seb gyorsasággal egy köpenye alól elővett kötélfégsót.

Megmozdul a kötél, s kibontakozva húzódik fel a hágsó.

Egy — két perc ...

Bámulandó ügyességgel kúszik fel rajta a köpenybe burkolt egyén, s könnyű szilfid termet emel magával le az emeletből.

Kellett nyugotig hasadnak ketté a fellegek, s látszik meg, egy pillanatra, az ég boltozat két messze távola. Isszonyu csattanás követi a villámlást, s rázza meg a légkört.

Felsivit önkénytelenül a nő, aléltan roskad az emelő karok közé, sulyegyent vesz itt a férfi, s együtt hullnak alá a kavicsos földre.

Mindinkább növekedő láрма futja végig ez alatt a zárda sötét folyosóit.

Mindég nagyobb, ... mindég közelebb.

Főleszmél nem sokára a nő.

— Fuss, fuss — kiált fel kétségbeesetten, — reád bizonyos halál vár. Mentsd meg magadat, mentsd meg fiadat, — a vielszkai bányában földalálod; én ... nem követhetlek. Megmenekült a férj; de nem a nő.
Reá iszonyatos nap várakozott.

* * *

A kolostor négysegü udvara közepén áll egy pokoli mű, egy huszonhat öl mélységű kút, két akónyi nagyságu vedret tekerget tengelyére vasléczekkel berácsozott széles nagy kerekre; két vedret, egyiket felhuzva, másikat leeresztve.

E kerébe csukva kényszerített a halálra ítélt mind addig vizet meregetni a föld mély gyomrából; míg nem az végre a nagyebb suly alatt láthatatlan sebességgel vissza csavarodva, izre, porrá nem zuzá az erejéből ki merültet.

Haja lenyiratván e kerébe csukatott Matild is, s nem sokára roncsolt teste vétett ki belőle.

A fejedelmő tudta kilétét, bizonyos haláltól mentette meg, mikor zárdájába fogadta; most azonban több nem állt hatalmában ...

Ritka lelekeberséggel ment kinos halálának szembe.

Nyugodt elszántással lett áldoztja ártatlanságának; nem ő volt az első, s lett utolsó; fájdalom!

IV.

A vielszkai sóbányáról sok mindenféle regék keringenek a nép ajkán.

Hihetők és hihetetlenek.

Sok nép jár bámolni nagyszerűségében a maga parányiságát.

Koldusok és koronásfők.

Sok véres verejték mosta e nagy üregt.

— Ez mind nem az én időmben történt, — folytatá aztán gyenge, lassu hangon; — akkor én még nagyon fiatal lehettem. Eldőm ha élne, talán több felvilágosítással szolgálhatna; részletesebben azonban, mint ott megírva van, ugy hiszem ő sem beszélhetné el a történeteket. Matild meghitt barátjának, a kézirata az.

— Elvéteték tőle, igen; mert ez nem kolostorszűzeknek való foglalkozás, s ki tudja, nem ártott volna-e vele az élőknek? ...

— Voltak, s nincsenek többé azok! ...

— M. és fia?

— Igen.

— Bajtársai egyike D. Angliában halt meg; másika, P. párbajban esett el Franciaországban, mint beszéltek; de M. és fiáról nem hallottunk mind ez ideig semmit is. Óh! mondja, mondja kérem, mit tud felőlök; engem nagyon érdekel e család, nagyon érdekel. ... Szegény, szegény Matild! ...

— Utam Redec és Corstyn végvárak mellett vitt el. A lakatlan, elhagyott táj fölött széttekinthetni a romkoszorús sziklacsúcsokról ellenállhatlan vágyat érezk magamban. Ösvényt keresem, melyen biztosabban haladhasak fölé; valami baponás vakhit azonban, ugy látszik visszatartja a környeket e romok látogatásától, — emberi nyomra én legalább sehol sem akadhattam, — s mert erre elkészülve nem valék, küzdelmembe került a feljutás ... A nap ép leáldozóban volt, mikor a Dunajec partjára jutottam. ...

— Tovább ...

— Ott fenn, a romok közt, emberi csont-váz mellett. ... e szelenczét találm.

— S abban?

— Ebben, ... M. és fia naplóját.

Pillanatra csend lőn közöttünk.

— A naplóban föl van említve a vielszkai bányász neve. Főlkeresém a nyolczvanöt éves aggstyánt; ide utasított, s most tudok mindent. Köszönöm, köszönöm.

A fejedelmő pár könnyecseptet törölt ki szeméből.

S ez önzetlen részvéte nekem oly jól esett, hogy önkéntelen nyultam mintegy szelencze után, s olvasni előtte:

1794. october 14.

Négy napja, hogy bujdosóra lettem saját hazámban.

Nincs éjjelem, nincs nappalom azóta.

Üldöz saját árnyékom is!

Érőm elhagyott, térdeim roskadoznak; pedig messze, még nagyon messze kell vándorolnom.

E kis folyót most másodsor úszom át, ama romokat ott fenn másodsor látom újra, tegnap és ma.

Tegnap barátaimtól bucsuztam el; ma ... nőmtől.

„Fuss, fuss! — szólót feleszmélve — reád

A francia császár és császárné a Compiègnei vadászaton.

bizonyos halál vár. Mentsd meg magadat, mentd meg fiadat; a velicskai bányában föld-találd.

Gyermekemet földaláltam, Pulawszky adta át; de feltalálhatlak-e majd téged is...? Nem végszavad volt-e az hozzám...? Oh! Matild, Matild!... ha te velem lennél, elfelejteném most, hogy földönfutóvá lettem!

Gyermekem sir; nem tehet róla, éhes szegény; én négy nap óta nem ettem egy falatot; én sem tehetek róla, kerülnöm kell az emberek.

Csókhal hallgattam el: érzem mindannyiszor nehéz fuldoklását, könnyeim csurognak végig arcomon; de nem tehetek róla, elárulhatna, s akkor velem együtt más fojtaná meg őt is...

1794. october 15.

Ki sem pihenhetem még magamat Redec romjai közt; üldözöm már nyomomban valának. A csúcsnak tartottak fölfelé.

Nem maradt más menekvésem, a hogy legmeredekebb lejtőjén kellett alá ereszkednem.

Gyermekemet nem hozhatám magammal így is csak életveszély közt juthattam le a völgybe.

Sziklaüregbe rejtém el.

Még ez éjjel felkeresem.

Szaniszlóm! kedves Szaniszlóm! egyetlen gyermekem, nem halsz-e addig éhen...?

1794. oct. 16.

Isten!... könyörlől Isten!... add... add vissza őt nekem még egyszer!

Nincs! nincs sehöl!

Nem találom.

Összejártam a hegyormot, körültopogtám az üregét, minden szikla darabot... Félre léptem egyet; ne hogy reá tapossak... Sötét volt.

De most világos van, látok mindent; csak őt nem!

Szivem úgy fáj.

Oh! bár megrepedne!

A többi nap tisztán maradt.

— Szinte sejtettem — szólta fejedelemnő reszketeg hangon, s újra elhallgatott.

— 1814. május...

— Ez a fiu naplója lesz, nemde?

— Igen.

— Hány éves is lehetett akkor?

— 21—22.

— Hm!... hm!

1814. május 7.

Köszönöm Isten, hogy emberré teremtél! Azoknak terem e föld csak konkolyt, kik konkolyt vetettek!...

Gondoltam! az első pár ember büneért, bűnhődni születünk e világra. Élünk, hogy kinlódjunk; kinlódunk, hogy élhessünk...? Csalatkoztam. Nevéről ismertem csak a boldogságot.

Idám tanított meg reá ez egy szóval: szeretlek, s most tudom értelmezni e nevezet jelentőségét: ember.

Azoknak terem e föld csak konkolyt, kik konkolyt vetettek!

Köszönöm Isten, hogy emberré teremtél!

1815. augusztus 3.

Pályam végeztem.

Távoznom kell, hogy jövőt biztosíthassak magamnak, s betölthessem a helyet, melyre hivatott vagyok, s mely kötelességem, mint ember, mint kereszténynek.

Érzem, mily nehéz lesz az elválás! E család volt mindenem: atyám helyett atyám; — anyám helyett anyám; — a testvérem helyett testvéremet szerettem, becsültem, tiszteltem bennök. Oly sok szívességökkel éltem, oly előzékenyek voltak hozzám, — hogy én ezt meg nem hálálhatom nekik soha, soha!

Érzem, mily nehéz lesz az elválás! Kopjay — mióta két fia elhalt, s csak egyetlen leánya Ida maradt életben, — akkor vidul fel, ha közelében vagyok; az anya gyermekeit látja bennem; s Ida!...

Oh! csak tőled ne kellene elválnom soha, soha!...

1815. augusztus 9.

Mennem kellene s maradok.

Nyelvemem a szó, s szólni nem bírok.

Boldog volnék, s még is boldogtalan vagyok!

Egy szó véget vetne e bizonytalanságnak.

Egy szóval kifejezhetném szándékomat.

Egy szóból megérthetném a szülők akaratát.

De ez egy szótól függ életem és halálom, s oly szép, oly kedves ez élet!

S szóhatok-e én, ki eddig is hálával tartozom nekik?

Kivánhatom-e, hogy jótételeiket, jótétellezzék?

1815. augusztus 10.

Idám fölmentett a kellemetlen helyzet alól; de nem a bizonytalanságtól.

Egy évig kell várakoznom.

Értem... Értem... Ismeretlen származásom a botránköf.

Azt mondják: egy szénégető talált, szikla üregben, a nedeci romok közt 1794-ik év october hó 16-án; hat éves koromban, tőle vett át Kopjay, s neveltetett.

Tizennégy éves lehettem, mikor ez ember először megfordult házunknál; azóta, mint az előtt nem láttam többször. Kérdezem: igaz-e a mit beszélnek?

— Gallioziából jött, eltévedt — felelé — különben ama veszedelmes helyet kikerülte volna, mennyire belátja. — Nedec nevét elhallgatta, s ha én fölemlítém, rémülve hányt keresztet magára mindannyiszor.

— Ama pillanattól kezdve vagyok szerencsétlen mindenben, — végezés beszédjé.

Ugy vágytam látni e romokat; de távol esett lakhelyünk, s én még gyermek valék. Ki tudja mikor vet e tájra sors...?!

1816. Junius 24.

Idám férjhez ment!!... tehát csak ugyan nem csalatkoztam, mikor a szülők választását másképp értelmezém, mint hangzott volt!

Oh emberek! emberek!...

Itt néhány lap ki van szakítva a naplóból. 1847. december 18.

Ismeretlenek nevemen szólítanak. Ismerőseim tisztelettel közelítelnek meg; a nép kegyeilem említi nevemet...

Hasztalan, emberek, hasztalan! tömjénezések nem tesz hiúvá. Ismerlek benneteket, ha kifacsartatok, eldobjátok a citromot...

Bálványozástok nem tesz őnhitté, elbizakodottá; kötelességem az, a mit tesztek mint felebarátotoknak.

Hagyjatok fel vele, hagyjatok!... benem meghalt a szeretet...

1850. Januarius 3.

Itt vagyok Nedec romjai közt, hova oly régóta vágytam; alatta foly a Dunajec, tul meredez a magasba Corstyn.

Csipösen fú az északi szél, — hasad a hajnal, — ébrednek az emberek; itt nem maradhatok, hajt a kényszerűség...

E kiálló sziklacsucsról szép kilátás eshetik; oda még felkapaszkodom, aztán, Isten veled, hazám, isten veled!...

Sziklaüreg előtt állok;... talán ép az előtt, mely bölcsőm volt, s koporsóm leendett volna... körülte emberi csontok fehérlenek; íhetőleg valami sorsüldözött szerencsétlen, elmebeteg, vagy megrögzött bűnös, kitől rettegett a környék egykor, ki miatt kerül a nép e tájra ma is, s kit itt ért utol az ég igazságos bosszúja.

Fölöttem is nem így mondandja-e el egykor valaki ítéletét...?

Nem, nem, én nem lehetek illetékes bírál! Ártatlan lehetél, s még is üldözöttél, mint én; ember voltál, sokat szenvedhetél, mint én... Jer, jer eltemetlek.

Csipösen fú az északi szél, — hasad a hajnal, — ébrednek az emberek, — fagyos a föld, — kardom ketté törött, — lassan haladhatok! mindegy, beváltom ígéreteimet.

Minden feszítésre egy, egy darabbal szaporodik a csonthalmaz; a víz egy részét be temette a le omlott föld.

Újra egy... bádogszelence, s benne... kézirat. Lássuk, talán ad felvilágosítást:

„Négy napja, hogy bujdosóvá lettem“... „Gyermekemet nem hozhatám el magammal“...

„Sziklaüregbe rejtém el“... „Nincs, nincs sehöl“...

Nagy Isten!... a te utaid csodálatosak! Szegény apám! szegény apám!... te is sokat szenvedhetél!...

Jer, jer!... tul a hegyen, tul a vizen ott a... mi hazánk!...

* * *

Hosszasan elmerengtünk az olvasottak fölött mindketten.

— S mi történt a fiuval? — kérdé később a fejedelemnő.

— A corstyni omladványok közt két koponyát találtam,.... egyike golyótól volt átfurva... Egymás mellé temettém őket, s most egy sirban nyugosznak ott hol a sziklába be véste van: „Nye pozwalom“

Látogassátok meg őket, ha valamikor erre visz utatok; e család jobb sorsra lett volna érdemes...

4-ik Bélának visszatérése.

Hányszor szomjazott meg a föld, s a felhők nem tudták e szomjat eloltani; hanem még az embervérnek is pakként kelle folyani.

A nagy lelkű király kibujdosott az országból; de megint vissza jött, országut helyett embercsontok bizonyították, hogy nem tévedt el, mert csakugyan a tatárpusztította Magyarországon van.

Mai képünk azon pillanatot ábrázolja, midőn a járatan utakon egy erdőszélelől bukkan ki, s a hullákon lakomázó ragadozók alig akarnak elröpenni, mintha kérdenék: ki háborítja nyugalmunkat azon országban, hol néhány év óta csak farkas és holló lakik?

Nem a megdöbbenő embert; hanem a bánatos királyt látjuk, ki nemzetének szerencsétlenségét látja. Nem jut eszébe a trón, a világi életnek legmagasabb polca, — mellében az a szív dobog, mely megérzi, hogy a magyarok vére megfogyott, ámbár tudja, hogy a más világon nem éri vád, hogy e drága vért ő fogyasztotta volna el hiú ábrándokért.

Nem az a király volt, ki diadalutban járja meg az országot, és megérkezte előtt kitódul elébe a nép; neki az a szerep jutott, hogy első merjen végig menni a kipusztult hazán, s a rengetegekben bujdosókat példájával bátorítsa; merjenek kimenni oda, hova a király is elmege: fölépíteni a hazát.

A példa nem maradt sikertelen, a honfiak újra öszszesereglenek, és a nagy királyt segíték nehéz munkájában, és nem hálálhatták meg szebben a királyt, mint midőn azt mondták: hogy 4-ik Béla Magyarországot újra alapította.

Megjártuk.

Szomorú történet, éneklj egy szerencsétlen hegedős a XIX. századból.

Folytatás.

II.

Hogy ez uttal minden kedvem elment álmodni folytatásból, — azt talán mondanom se kell; mi aztán más részt módomban se állt volna; mert hát alig szedtem össze ügygyel bajjal magamat, szép becsületudással belökik

egyszerre ajtómat, melyen is aztán egy szál kabátban belép az én kedves Laczi barátom.

— Hozott Isten, Laczim! — végtelen nagy örömöm, hogy látlak valahára! fogadtam a vendéget, — „de még nagyobb lenne: ha most

se látnalak! — toldottam meg, úgy magamban arra gondolva; mint fog most a fia lármát ütni mindjárt szobám farkasordító minősége felett.

Aggalmaim azonban csak hamar oszlani kezdtek, a mennyiben az én kedves Laczi

4-ik Béla

visszatérése.

barátom dehogyan ütdött meg ily esekélyesen, — hanem egy árva szó nélkül rávetette magát székekre, s elkezdé szeméit forgatni jobbra is balra is, — sóhajt közbe olyaténképen, hogy szükségből akár szélmalmost is elhajthatott volna.

Ily jelenségek után meg voltam győződve, hogy az én kedves barátom megint a régi bajába süllyk, más szóval, hogy újra fülig szerelmes a fiu, már t. i. az ő módja szerint.

Életemben sok ujjt láttam, — és sok kü-

rimekben a szokót és barnát is, dedicalva keserves elégiajt erinolinus delőnek úgy, mint konyha-kisasszonynak!

Még én ez eszmefutásokat tettem; addig az én Laczi barátom szive szerint mulatta

lőnöst észleltem e tekintetben, végig olvastam Hérodó históriáját, ki szerelmi lázában a tengert is átuszta; gyönyörködtem a lovag románcokban, hol a telivér vasgyúrók kedveseik szép szeméiért professióból öklelték egymást; bámultam Jakab patriárcha példás türelmét, ki Rebekáért nem kevesebbet, mint 14 évet szolgált; s hogy a keveret tökéletes legyen, hallottam valamit az Ottahaytiak utánzásra nem igen ajánlható egyszerű házassági szertartásáról, — mi is állana abból, hogy a vőlegény szerencsés menyasszonyát addig taglalja goromba szekerejével, míg az, ki nem állhatván a dicsőséget, félholtan esik le; azonban e tekintetben az én kedves Laczi barátom megsegényithetné a középkor paladinjait, s valódi költői izlést tanulhatnának tőle vén Európánk arslánjai úgy, mint az Ottahayti wigwamok szekerezés deli fiatalisága!

Nála a szerelem első feltelete volt az életnek, — szerelem nélkül nem ismerhetett volna ábrándot, nem költői titkos fájdalmat, nem panaszkodhatott, — nem sóhajtozhatott volna, egy szóval boldogtalansága öntudatában nem lehetett volna boldog! . . .

S ép azért; mert ösztönszerűleg érte, miszerint szerelem nélkül úgy kellene neki élnie, mint más okos embernek, — mi szerinte egy lett volna a halállal — nem igen sokat törte magát; már kit ajándékozson meg szive szerelmével; egyszeri látás untig elég volt neki, hogy hószámra epedjen, sóhajtozzék egy ismeretlen köszív után; és ha mégis megérdemlené a világot, hogy Laczi barátom költeményeivel őt meglepje; — oh akkor látnók, mily hiányosak Petrarca sonettjei, mily unatósok Abelárd keservei, — mennyiben ha jó emlékszem Petrarca folytonosan égszemű Lauráját dicsőíté, s a buskomor Abelárd-nak is éghaju Heloiséját siratá, — és senkit mást; addig az én Laczi barátom tulszárnyalta mind a kettőt, mennyiben ő elfogultság nélkül felváltva egyaránt magasztalá gyilkos

magát moditálgtatva az ég tudja miről, hogy szinte sajnáltam megszólítani őt. — Egy darabig csak vártam, hogy majd szóhoz jön, — azonban ha ráhagytam volna a társalgás menetét, oly élénk lett volna biz az, mint miről mondják: hogy egyik hallgat, a másik meg rá hallgat, bátorságot vettem hát megkérdezni tőle: voltaképen ugyan mire, — vagy kire gondol?

— Hadd, ne kérdezd! . . . meg van telve az én szívem örömmel, bánattal egyformán! — sóhajtott vendégem, — majd fölelkessünten mondja: — Barátom! láttam őt! . . .

— Kit?, mit?, hol?, kivel? adtam fel a kérdést — számitva arra, ha csak felére is felel, — gyertyagyújtásig nem fogyunk ki a szóból. —

— Kit-e? ütődött meg telve indignációval az én kedves Laczim, — hát még ilyet kérdezni is lehet? — őt, a teremtés remekét, lekem lelkét látta! — szóznoklá meghatottan — ki ha szemeit behunyja, elveszti világát a nap, és sötét éj terül el a föld felett! . . .

— Szép, barátom! aztán igaz is lehet, feltevé, hogy a verebekkel szokott lefeküdni! —

— Barátom! pattant fel a fiu kigyuladt képpel, — ne üzz gunyt szent érzelmiből! Ember . . . te nem tudod . . . mit tesz szeretni?!

— De hogy nem, jó fiu? — sokat szeretnék biz én többek közt, hogy példát is mondjak; — szeretném a fűtött szobát, . . . ingyen vacsorát! . . . válaszoltam majd nem könyekig indulva.

A szóváltás fonala itt ismét megakadt, mennyiben az én vendégemnek minden válasza, egy réam vetett megvető pillanat volt!

Hát, Laczim? kezdtem újból, — még mindig csak epedünk a márványszivű hentesleány után?

— Hadd azt! ne említsd többet! — riadt fel öldöklő szemekkel a jó fiu — el fogom felelteni őt — repedjen meg bár szívem! . . . A hűtelen! . . . gondold csak: a mult vasárnap láttam őt az „Anker“-ban, más karján, . . . igen, a székálló legénynyel . . . tánczolta! Oh mért nem voltam Atlas, — ledobtam volna vállaimról e nyomorult földgolyót, s romjai alá tettem volna az egész világot! . . . de legyen, elfeledtem már őt!

— Ha! . . . de nagy szerencse, hogy okosabbra bízták azt, s hogy feledni tudtál! nevettem a cizfra beszédet. — Mond csak, pajtás — találtál e már az olta más angyalt?

— Angyal! . . . jól monddó fiu! bölintott csendeszen az én barátom, — igen szende ibolya az, ki távol a romlott világ csábjaitól szerényen virul az apai csendes föld alatt! . . . viruló rózsától, kit tövisei megóvnak az érintéstől is! Oh ha látnád őt . . . az az, hogy nem akarom, hogy lásd, . . . gondos kertésze leszek én kedves lilionszálamnak, s megóvóm a légtől is, mely szinte pestises lehet! . . . igen hű árnya leszek öökké, hogy más léptei nyomát se csókolhassa meg!

— Isten hírével, barátom, — miattam bizony megleheted! vizasztaltam a boldogtalant.

— Tudom, barátom, — te vissza nem élsz barátod bizalmával, s hogy te benned valódi kincset, üzenetlen barátot bírok! — tömjénezett az én kedves Laczim, — s ép azért most is egy baráti áldozatra kérek fel.

— Engemet-e? erszényem, mindenem zölgálódrára áll! csak pénz ne kérj s pénzértéktűt; mert az nincs!

Nem is szorultam én, barátom se pénzre, (azt elhiszem) se mindenedre, (már mint egy pár pipaszárura ott az ablak párkányán), — hanem rászorultam én a te talentumodra . . . igen, a te művészi talentumodra.

Sárköny János.

(Vége következik.)

Timár ur betegsége.

(Folytatás.)

A jó étlap beárnyékolta arcának pirját, s időt engedett felindulásából és megzavarodásából kiüdülni.

Midőn a pinczérről óhajtásait kellek megértette, s kitelhetőleg nyájas mosolyfial társai felé fordult, arcán ismét szokott férfias nyugodt komolyság terült el, s nagy földindulásból sem volt észrevehető egyéb, mint néhány izmos veritékesepp állás és homlokán, s állának azon részein, miknek ékességét az est rabolta el, miket azonban zsebkendője segítségével csakhamar sikerült nyomtalanul elenyészletnie.

Sokat könnyítette ezen földadatát azon előnyös körülmény, hogy azon idő alatt, míg ő az étlap tartalmával ismerkedett, barátjai a másnap tartandó akadémiai választásokat illetően, mély és heves tusába elegyedtek, mi a figyelmet egyéniségéről néhány pillanatra elfordította.

Miután e vita eleinte csak az olvasót közelebről alig érdeköl általánosságban folyt, s abban Timár csak hallgatólag vett részt, van időnk és alkalmunk az asztal vendégeivel legalább felületes ismeretséget kötni.

Azon méla s barnás arczu férfi, ki Timár ural szemben ül, s kinek vonásai gyögyehetlen fájdalomt, az egyszersmind megtörhetlen önbecszeretet fejeznek ki, Félíg vér ur, hő könyeket csaló beszélyíró egykor, most politikai lapvezér, államgazdász és még valami. Timár urnak iskolatársa és jó barátja. Ő volt az, ki midőn a derék tanár a terembe lépett, először kiáltá: Nini, hisz ez Timár!

A telt, egészséges arczu, kövérredésre hajló s fejedelmi szakállú férfi, ki tanárunk jobbján ül, Félíg vér fölkiáltására azt felelte, hogy: „Az ám, Timár!“ Ráczi Aurel név alatt ismeretes. (Valódi vagy fölvetett név-e ez, beszélő semmi fáradságtól nem irtózó utánjárásának sem sikerült kipuhatolni. Na, de ez különben egyre is megy.) Ráczi ur született költő; ki már három-négy maradandó becsű kötettel gazdagította az irodalmat, s ezenfelül journalista, műtész és kitünő papirszerletész.

Ama rejtélyes komor urat, ki Timárnak szívfölőli részén oly eszményi magatartással s kicsinylő, gunyos mosolyakkal hallgatja és kíséri társai vitájt, nemcsak Timár ur, de még elbeszélőnek sincs szerencséje ismerni, azért addig, míg e szerencsében részesülni fog, egyszerűen Rejtélyes urnak nevezendi őt.

E bemutatás után most már figyelemmel kísérhetjük a palaczkok ürlülésével párhuzamon élénkölő társalgást, annyival inkább, minthogy ezalatt Timár ur is lefizetvén természetit adóját, elhatározta beleegyezni a vitaközösbe, s egész erélyével ellene működni azon

nézete szerint minden kegyeletet lábbal tipró iránynak, melyet az mindig szemebetűnőbbben magára kezdett ölteni.

Kiűritett tehát pár pohár somlyait, szivarra gyújtott, s szónoki alakot öltvén magára, szerény, de határozott hangon azt mondá:

— De, kérem, uraim . . .

— Nos? — mondá Félíg vér, nyakkenője csokrán egyet igazítva, miután észreverte, hogy a szomszéd-asztaltól egy hölgy figyel szavaira — hát nincs-e igazam?

— Nincs! — mondák egyszerre Ráczi és Timár urak. Ráczi daczosan, Timár ur azonban határozottan, de méltóságos önmérsékléssel.

— Nincs? miért nincs? kérdé élénken s egy fél oktávával felebb emelve hangját Félíg vér — Hol az eredmény? Hol vannak a tények? Én tényeket követelek, igéretekkel és phrasissokkal nem elégszem meg többé!

— Az eredmény, a hatás oly szembeötölő, hogy csak a vak, vagy ki szándékosan lecsukja szemeit, nem látja azokat. Hogy többet nem említek . . .

— De emlitsen ön! — kiáltá Félíg vér mindinkább neki tüzlenül.

— De nem említek! nem akarok emliteni! — mondá szintén hevülteni kezdve az eddig önmagán uralkodni tudott költő.

— De, kérem, uraim! — mondá Timár ur félíg csitítólag, félíg megbotránkozva.

— Üm! üm! — mondá a rejtélyes ur minden legkisebb habozás nélkül teletöltvén és kiűritvén poharát.

— Önök nem képesek tényeket hozni föl, önök csak mindig igéretekkel kecsegtetnek: ez misztificatio!

— Uram, mérsékelje magát — mondá neki veresedve a költő — s mindenek előtt hallgassa ki az embert!

— Miért hallgassak! Önnök nincs, önnök nem lehet semmi mondanivalója, ön poeta s mindent a képzelődés szemüvegén át lát.

— Ön pedig egy sivár politikus és államgazdász, kinél hasztlan keresi az ember legkisebb erét is a költői és művészi érzéknek.

— Ezt már szeretem! — mondá megvetőleg Félíg vér, és föl sem vevése jeléül nem csak poharát kiűritette, hanem azonnal új szivarra gyújtott.

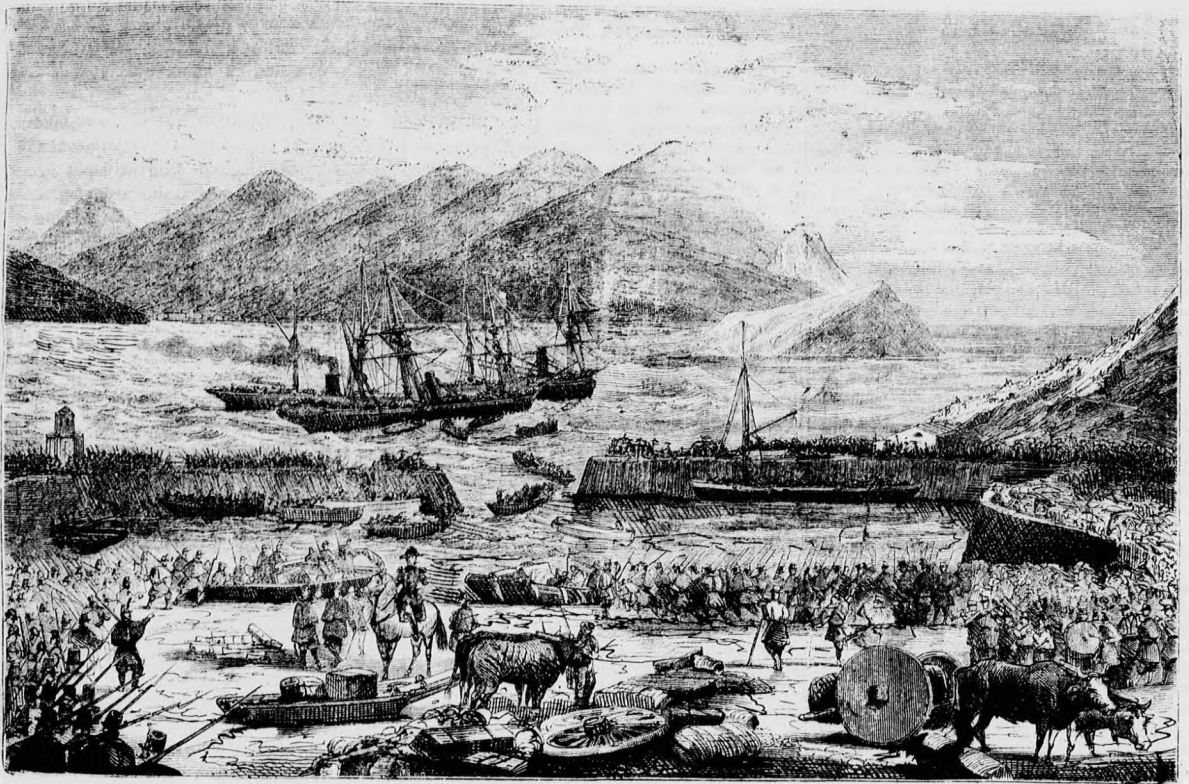
— Szeretheti! — mondá hasonló megvetéssel a költő, s hátravetvén magát székére, daczos hallgatásba merült.

A rejtélyes ur hasonlót tön.

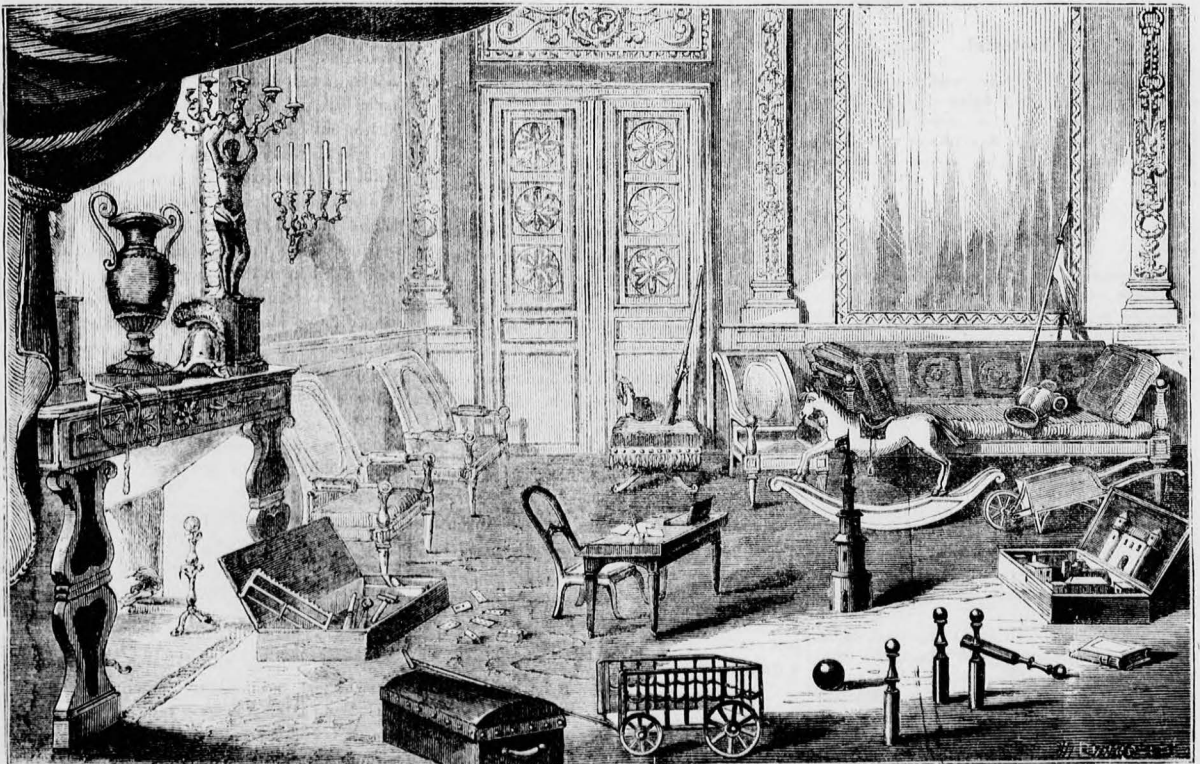
Az ur megragadta e kedvező alkalmat s a következő rögtönzött beszédben fejtegte ki nézeteit a fenforgó nagy fontosságú ügyben.

— Valóban, uraim, én nem csinállok titkot belőle, mikép a modor, a hang, melyen önök a magyar akadémiáról vitatkoznak, mélyen és fíjdalmasan sérti azon kegyeletet, mely e nagy horderújú és tisztelretemlő intézet iránt azon nap óta táplálk szivemben, melyen a boldog gyermekkor lapdjáját az ifju becsvágy Cornelius Neposával cseréltem föl.

Itt kissé megállapodott a derék tanár, nem mintha eszméi kifogytak volna; hanem egyszerűen, hogy levegővel lássa el tüdőjét, mert a mit eddig mondott, azt mind egy lélegzettel mondá.

A spanyol hadsereg hajóra szállása Saint-Sebastiannál.

A francia trónörökös játszó-terme.

ELŐLEGES TUDÓSÍTÁS LAPUNK JÖVŐ ÉVI FOLYAMÁRÓL.

Az irodalmi erők összegyűjtésén kívül, lapunkat, föladatunkhoz illőleg, a hazai főtészettel kapcsolván egybe, nem elégszünk meg a szokott képekkel, melyekről pedig külön lenyomatokat is huzatunk le, s azokat előfizetőnk számára szerfölött mérsékelt árért adjuk, elhatároztuk, hogy előfizetőink a jövő fél évben

két jutalom példányt adunk,

még pedig egyiknek

MADARÁSZ GYÖZŐ HUNYADI LÁSZLÓJÁT OLAJFESTÉKÜ SZINEZETT NYOMATBAN.

E kép az, mely a pesti műkiállításban oly rendkívül meglepte a közönséget, hogy Madarász Győzöt a magyar művészet jelesévé avatá. Nagysága a képnek: magassága 1 $\frac{1}{4}$ láb, szélessége 2 $\frac{1}{4}$ láb. Kiállítása pedig oly fényvel történik, mi az ilyen remeket megilleti.

Hasonló nagyságu és értékű képet még a külföldiek sem adtak, épen azért midőn a versenyben olyan diszművet adunk, mi a hazai festészek egyik legelső remeke, bizton számíthatunk olvasóközönségünk gyámolyítására.

Hunyady-képünket fára göngyölve januárhóban küldendjük szét.

Egész éves előfizetőinknek még egy másik jutalékpéldánnyal kedveskedünk, melynek tárgyát annak idejében tudtul adandjuk.

Lapnajtájos és felelős szerkesztő : Vas Gereben, lakása Sebestény-tér 3-ik sz. Kiadó: Werfer Károly

H I R D E T É S E K.

A honi es. k. szabadalommal ellátott gácsi (42-7-4)

Gyapju- és posztógyár

ajánlja legjobb honi termékeit, mint posztó, felposztó, Duffel, Tosquin, Perouien, Brézil Asor és egyéb még e szaknába vágó czikkeket a legjutányosabb áron.

A gyár rakhelyei Pesten, Debreczenben, Miskolczon és Losonczon léteznek; bizományi raktárt tart:

Demsky és Laszallernél Kassán; Dapsy Gyulánál Lőcsén; Roydiaska Lajosnál Eszéken.

(48-6-3)

BRUNNER F. F.

a váci-utczában gróf Nákó-féle 18. szám alatti házában, ajánlja épen most érkezett valódi amerikai Gummi-czipőit gyermekek számára 75 kron, nők számára 1 $\frac{1}{2}$ -2 ft. urak számára 2 fton.

Továbbá kaphatók még ugyanott különféle gyékények 75 krtól 5 ftig darab vagy rőf szerint.

Egyszerűsinnl ajánlja a tisztelt közönségnek ez évi karácsonyi játékszer-raktárát megtekintésre és bevásárlásra.

Karácsonyi áru-tár.

Atalírt tisztelettel jelenti a t. cz. közönségnek, mikép a bekövetkező karácsonyra dűsan fűszertel áru tára mindazzal a legnagyobb halmozban kiadkozik, mit a szinet nélkül haladó ipar **ezélszerű és izletet alkalmi ajándékul gyermekek, valamint megnöttek számára**

a legjutányosabb ártól kezdve a legmagasabb áru fényűzési és művészeti czikkéig előállítani képes. A tár megsemléde mindenkinek szivesen megengédtetik.

Azonkívül a jelen idény-czikkekűl következők ajánltatnak:

Mérsék-lámpák, közönséges és fali gyertyatartók, gummi czipők és eszmák, fa-és széntartó kosarak kandalló- és kémény-eszközök, a legjobb fajta thea a szükséges terítékekkel, a legihresebb párisi, chinai ezüstkészítmények, vadászgyerekek és ahhoz tartozó czikkék, revolverek sat., magyar gombok, színházi látesők, ékszerék, legyezők, angol és franciaia illatészerek, Eau de Cologne J. M. Farinától a Jülichtér áttellenében, uti táskák és bőröndök, virágasztalkák, kosarak és edények, Stereosop-szekerények nagy választéku legujabb képekkel, napmutatók egyszerűen és izletesen készíttve.

OSZVALD ANTAL,

(53-3-1)

nádoruteza 20. sz. alatti saját házában.

Werfer Károly,

KÖNYVNYOMDÁJA „GUTTENBERGHEZ“

Pesten, feldunator, gr. Nákó-házban 10-ik szám alatt.

Elvállal mindennemű tudományos, szépirodalmi, képes és diszmunkát; valamint művészeti s kereskedelmi munkák szines, aranyozott, vagy fekete nyomását; egyszerű mind időszi folyóiratok, és napilapok kiállítására is teljesen föl van szerelve. E nyomdával egyesült

HASKE és TÁRSÁNAK

fametsző, dombornyomó, aczél-, réz- és kőmetsző müintézete, készit s elvállal: aczél-metszést, olajfestékes és szinnyomatú képeket, mindennemű disz- és éknyomatot, arczképeket, váltókat, számlákat, ezimnyomatokat, látogatójegyeket sat. sat. s mindezt a megrendelés szerint fekete vagy szines nyomásban. Készit továbbá mülemezeket írásra és vízjegyekre.

